

✠ ПОРАНА БОГ

ČASOPIS EVANGELSKÍCH SERBOW

5. číslo

Budyšin, apryl 1953

Lětnik 3

„Knjez je woprawdže stanyl“ / Luk. 24. 34

Zrudne, kaž kóždy, kiž je swojeho najlěpšeho přečela k rowu přewodzał, džěchu na jutrownym ranju tři žony na pohrjebnišćo, zo bychu swojemu lubemu Knjezej poslednju česć wopokazale. Jich wutroba bě e polna žarowanja. Hačrunjež bě Jezus mjez dwěmaj złoštnikomaj křižowany, so tola na puč podachu, nětko znajmjeńša do schadžanja slónca. Wone pokazachu wjace zmužitosće a přiwisnosće hač mužojo, kiž so bojaznje wróčo sčahnychu. Njewidzomna móc jich čěri, ale hdže? Tola jenož k morwemu, kotremuž wopokazachu poslednju česć. Njeh su wone pobožne byle, jich wěra pak běše jenož wěra do smjerće. Kajke triumfy swjeći wěra do smjerće na našich přewodženjach! Je to docyla wěra do žiweho Boha, kiž knježi na njebiesach a na zemi? Žony nam dopokazaja tohorunja kaž naše džensniše pohrjebje, zo Bóh so zda morwy. Tu leži čězki kamjeń na našej wutrobje, kamjeń, kiž nas do zadwělowanja wjedže. Tón leži nad nami, hdyž so pomyslimy na miliony woporow, ležacych mjez rozpadankami čłowjeskeje kultu-

ry. Tak stejimy z tamnymi žonami před wulkej skału. „Štó wotwali nam kamjeń wot rowowych durjow?“ Štó móže zadžěwać wulkemu mrěču? Štó praji wuswobodžace slowo, po kotrymž so rozhladujeja hlód a lačnosć a zadwělowane žedženje našeje doby? Wulkej črjódže luda njewadži, zo bu Jezus křižowany. Ale my widzimy wulki kamjeń před rowowymi durjami. Kak móže so wotstronić? Stejnišćo so njemóže z mudrymi wučbami a słowami wotbyć. Tež z pobožnymi rěčemi so nič njepřeměni.

Naš ewangelion pak so přechwapjace wobroći a pokaže njezrozumliwe pokročowanje. Slyšimy dale, zo je wšitko hižo sčinjene, runje rozsudžace, wo čimž sej ludžo hłowu lamaju. Kamjeń bě wotwaleny! Měnjachmy, zo mamy my to činić, ale to je wěra do samsneje mocy, tak wulka, kaž hora. Pismo pak praji: Wón bě hižo wotwaleny.

A nětko čitamy dale: „Wón je stanyl.“ Jandžel to praješe, před kotrymž so stróžichu. Njebychmy so my tohorunja stróžili při wopyće rowa našich lubyh? My lu-

džo, kiž my do smjerće wěrimy, njebychmy ženje na zrowastawanje myslili, ale najprjedy na kradnjenje abo njesutk. A by-li nam něchtó tu wěc nawopak rozjasnić chcył, kaž to w bibliji steji, bychmy jako mudri ludžo prajili, zo je jenož někajke widženje abo zezdanje.

My pytamy Boha po tysac pučach, ale my pytamy jeho pola morwych. Tamny jandžel pak so tež tebe praša: „Koho pytaš?“ Bóh sam so čě praša. W jandželu widzimy Boha. Bóh sam je w tutym potajnstwje — row je prózdny — tak tež twója wěra do smjerće. Cyle smjertne zadwělowanje je wuprózdnjene. Smjerć dyrbješe swoje dobyće wróčo dać. Jedyn móčniši přińdže na nju — jutrowne wyskanje klinči wot naroda do naroda hač do našeho časa: „Wón je woprawdže stanyl“, kiž njewumrě za sebje sameho, ale wumrě našu smjerć.

Z tym so wotmolwi na wšitke prašenja. Štož so nam spodžiwne zda, so dopjelni: Swjaty milosćiwy Bóh je žiwy! Trjebamy hišće wjacce dopokazow? Bóh je dobył, poslednje slowo ma, kiž ma klučě hele a smjerće w ruce.

Dale čitamy: Wone čeknychu wot rowa ze strachotu a hrozú. Wone běchu přechwapjene wot wulkosće Boha, kiž móže wšitke naše spytowanja nahle zničić. Wón tež je Bóh, kiž nam dawa wjeselosć k spóznaću, zo je jeho hnada wjetša hač naše stróže. Wón je žiwy! Prošmy Boha, zo wón přez swj. Duchu do našeje wutroby wěstosć zapiše, zo je wón žiwy a my z nim. Hamjeń.

Cernik

Chryst je z rowa stanyl
a ze wšej martry čahnył;
so z teho mamy zradować,
a Chrystus chce nas troštować,
Kyrie eleis.

Hdy wón njeby stanyl,
by do hele swět padnył;
hdyž nětk pak z rowa stanyl je,
my Jezom Chrysta chwalimy,
Kyrie eleis.

Halleluja, halleluja, halleluja,
so z teho mamy zradować,
a Chrystus chce nas troštować.
Kyrie eleis.

Bibliske hrono na měsac apryl 1953:

Jako pak wo tym rěčachu, steješe Jezus sam srjedza mjez nimi a džeše jim:
Měr budž z wami! / Luk. 24. 34

Wo smjerći a žiwjenju

Nan ze synomaj Čichi pjatk rano duce kemši.

Młódši syn, šuler wyšeje šule, starši, mlody woženjeny na staršiskim statoku.

Synaj běštaj so doma a duce po wsy žiwje rozmołwjalaj, ale po něčim přestaštaj rěčeć. Wšitcy tře du mjelčo přez rjane nalětne ranje.

Nan: Mojej lubaj synaj, džens džemy posledni króć hromadže k Božemu blidu do Božeho domu.

Synaj widžomnje zestróžanaj, bjez rady hladataj na nana a jedyn na druheho.

Nan: Lěkar mi zawčerawšim praješe, zo mam raka. Poł lěta hišće — potom pónđu za swojej sotru.

Synaj plakataj. Běštaj wšak nazonilaj pře wšo zrudnu smjerć swojeje čety. Zróstna žónska a stajnje strowa nadobo schori. Ze wšej mocu so spječowaše přećiwo chorosći a smjerći, ale hdyž skónčnje po njedželach njewuprajnych bolosćow wusny, wšitcy zrudni wodychnychu: „Jej je so derje stal!“

Tole potajkim nětk tež na dušneho nana čaka.

To njebudže! To njesmě być!

To je pře zrudne!

Trjebamy jeho tola hišće!

Młódši: Nano, njerěć takle. Sy tola hišće dosć strowy. Što to na smjerć myslíš? Lěkarjo móžeja so mylić.

Starši: Daj so operować, doniž je hišće móžno.

Nan: Wšitko smy rozpominali, ale je hižom přepozdže. Tu žaneje pomocy njeje.

Młódši, wšón rozhorjeny: Lěkarjow wobskoržu. Kak móžachu tebi tole mjez woči prajić? Z tym su twoju wolu, žiwy być, zlemili.

Nan: Chceš zawěrnje, zo byšće tež mje nalhali hač do sameje poslednjeje minuty kaž četu Lejnu? To njeje přistojne ani radžomne. Ja proša ch lěkarja wo wěrnosć a wón mi přóstwu dopjelni.

Młódši: Nano, — jena — móžnota — tola wostanje. Prošće — a wam budže date!

Nan: Takle ty rěčiš, kotryž mi tola wuzna, zo so jenož z dwělowanjemi modliš?

Młódši: Za tebe, nano, za tebe móžu so modlić, za tebe dyrbbju so modlić a Boha prosyć.

Nan: To su mi lube słowa. Zo by će tola žiwjenje wróćo k Bohu přiwjedlo, hdyž će šulska mudrosć haći w spóznacu našeho Knjeza Jezom Chrysta. Tuž njepřestaň so za mnje modlić, přetož trjebam podpěru twójich modlitwow, ale njeproš wo dołhe, ale wěčne žiwjenje za mnje.

Synaj staj njepokojnaj.

Nan: Njebudžetaj njespokojom. Njehněwajtaj so tež. Njeje wěčne žiwjenje wjacje dyžli dolhe žiwjenje?

Naš Knjez Chrystus je nam prajił: Chce-li što za mnu hić, tón wzmi swój križ na so a chodž za mnu.

Nětk dyrbjał ja jeho prosyć tu tón križ mi wotewzać? Wo to nje-prošće. Waše modlitwy bychu mi wotewrjene njebjesa začinili. Nadžija zemského žiwjenja by mi začmila nadžiju wěčného žiwjenja.

Njejsu zajutřišim jutry? Chrystus je stanyl, a my chcyli tak činić, kaž njebychmy nič wo tym wědzeli?

Dolhož smy žiwi, dyrbimy na smjerć myslić: Knježe, wuč nas wopomnić, zo dyrbimy wumrěć, zo bychmy mudri byli! Mrějo pak dyrbimy swoju wutrobu žiwjenju přiwobroćić — wěčnemu žiwjenju pola Boha.

W pozdžišich lětach wuznaštaj synaj:

Njehorješe so naju wutroba w namaj, jako nan z namaj rěčeše po puću k spowjedži a namaj smjerć a žiwjenje po swjatym piśmie wotewri? W.

Mać z džěsćom

Ludwig Richter

Jutry — čłowjeske wunamakanje?

Někotři su prajili, zo Chrystus njeje z rowa stanyl, ale zo su to sebi Jezusowi wučobnicy jenož wumyslili a wunamakali z jich wěry, nadžije a lubosće ke Knjezej! Běše temu woprawdže tak? Hdže běše Čichi pjatk wěra wučobnikow wostała? Njeběchu čekali, njeběchu jeho wopušćili, njeběchu so na nim pohóršowali? A njebě wša nadžija w nich zemrěła? A lubosć — kak z njej stej? Haj wšak, ju namakamy pola žonow, ale wone chcedža swoju lubosć wopokazać morwemu Knjezej, jeho čělu!

Ně, čłowjeska wěra, nadžija, lubosć njeje korjeń jutrowneje powěsće, ale jenož Boža wšehomóćna wola lubosće a miłosće! La.

Džens Boži Syn ma dobyće, kiž z čěmnej smjerće stanyl je, halleluja, halleluja, w wšej bójskej mójnej krasnosći; tuž smy my z teho wjeseli. Halleluja, halleluja!

Móc smjerće wšu je přewinył, ju skazył, sebi podćisnył, halleluja, halleluja, kaž sylny ryćer dobudže, hdyž njepřecela pobije. Halleluja, halleluja!

Česć Bohu Wótcej smilnemu, česć jeho Synej lubemu, halleluja, halleluja, česć budž tež Duchej swjatemu kaž nětk, tak wěčnje po času. Halleluja, halleluja!

O sylny Knježe Jezuso, nas hrěšnych ludži Zbóžniko, halleluja, halleluja, wjedž ty nas w swojej lubosći tam k wěčnej, rjanej krasnosći. Halleluja, halleluja!

So za to tebi džakujmy a po njebjesach zdychujmy, halleluja, halleluja! Hdyž kónc tu je, Bóh pomhaj nam, zo zbóžni móhli spěwać tam: Halleluja, halleluja!

(Pokročowanje)

Do 1750 natwarjenje wěže přewzachu stary časnik. Tón bě a wosta, kaž to husto bywa z tajkimi starymi časnikami, prawy špak. Jón drje porjedžichu, ale njeńdžeše pak tola. Kaž chrónikar powěda, steješe přez cyle lěta na 3411 hodź. Pječa chceše so z tym časnikarowy pomocnik na Zdžarowskimi wječić, dokelž žaneho připitka dóstał njebě. Hač bě so to zabywši abo skuposće dla stało, njehodži so zwěšćić. Hakle na kónc zašeho lětstotka potom časnik tak wuporjedžichu, zo někak džěše, byrnjež bě nětk mjz tym stary kaž Metusalem. 1943 zatwarichu nowy časnik. Chěbětár jón wothlada ze wšej lubosću. — Tež tajki časnik na wěži je lubosće hódny! — a je hordy, zo časnik na dypk dze spokojejo z tym wosadnych. Tuž widziće, njejo přeco derje, stare wěcy wuchować.

Tež klětku a woltar přewzachu ze stareje do nowoje cyrkwy. Ale to je něšto cyle drugeho. To běše prawje! Klětka a woltar stej z časa reformacije a stej tež po wašnju tehdomniho časa zhotowjenej, kotrež mjenujemy „renaissance“. Zwoprědka steještej klětka a woltar woboje za sebje. Hakle 1872 zjednočichu woboje do jeneho cylka. Z woltarja wurězachu wobraz a stajichu na jeho městno klětku, kaž je so to tež podobnje

stało w Rakecach a w Budyšinku a snano tež w druhich Božich domach. Zwjetša su so woltarne wobrazy wuchowala, ale hdže wosta Ždžarowski woltarny wobraz? Nichtó to njewě. Škoda, škoda! Runje tak je tež škoda, zo 1939, jako Boži dom znowa wuporjedžachu, wšelke figury, kaž Chrystusa, štyrjoch japoštołow tehdom wotstronichu, zo bychu tež tute ponowili, a nichtó njewě, hdže su wostale! Tuž stej woltar a klětka nětk njedospolnej!

Přichodny nadawk wosady buduće woltarniščo znowa zarjadować, zo by hódne bylo rjaneje cyrkwy. Tuchwilu hišće započeli njejsu z tutym rjanym džě'om, ale pječa Ždžarowscy pilnje na to lutuja. To je chwalobne a nochcemy jich při tom mylić.

Derje tež, zo Ždžarowscy ze stareje cyrkwy přewzachu lampje, kotrež stej wosebje rjanej, krasnje wupyšenej a z točenej škleńcu powěšanej. Pochadžetej z českeho Jabłońca. Lampa, kotraž nad woltarniščom wisaše, je bohužel před něhdže polsta lětami wosrjedž wěrowanja z wulkim hrimotom dele padnyła a so tak rozrazyla, zo so njehodžeše wuporjedzić. Ždžarowscy běchu zrudni, ale připadnje chceše jena horjanska wosada ponowjejo swój Boži dom runje tajku „zastarsku“ lampu darmo wotedać. Ždžarowscy wo

tym zhoniwši hnydom tam z wozom po nju dojedžechu. Tamni njewědžachu, kajku hódnu wěc běchu wotekali, a Ždžarowska cyrkwy ma zaso dvě rjaneje lampje.

Rozhladujo so po cyrkwi pytnjemy dalše hódne starožitnosće. Tam je wolijowy wobraz dra. Měrčina Luthera, kotryž je pječa podobny tamnemu we Wittenberku, a na durjach klětki je wobraz Božeho wotkazanja ze 16. lětstotka. Moler njeje znaty.

Wosebje hódna je tež Boža matka z gotiskeho časa. Zwotkel je přišla, njeje znate. Dale so zwjeselimy na slěbornym kelichu a talerkom za spowědny chlěb z lěta 1712. Dalši hódny spowědny grat su před něhdže pošta lětami zaměnili za nowočasy, ale mjenje rjany. Dvě swójbje pak darještej 1947 jako dopomnjeće na synow, kotraž we wójnje padnyštaj, rjany nowy grat z ruku wudžě'any.

(Pokročowanje sčěhuje)

Wusyw a žně w serbskich přisłowach

Stož syješ,
to žněješ.

Skupy syjer,
chudy žnějer.

Stož rady lubosć wusywa,
za toho lubosć zeschadza.

Dobre symjo bórze schadza.

Polne kłosy so rad ponižuja.

Polny kłos kłoni stwjelco.

Sylzójty wusyw — radostne žně.

Bohata jabłoń so njeprosći horda.

Dobry přikład

Katolska młodžina w Ellwangen we Württemberskej předstaji lajsku hru ewangelskeho fararja najprjedy w katolskej a potom w ewangelskej cyrkwi. Zběrku hry přepoda ewangelska wosada katolskej za natwarjenje doma za katolsku młodžinu.

Po „Der Sonntag“ 8. 2. 1953

Slepy

Ludwig Richter

Serbske cyrkwinske žiwjenje

Podpisany měje nadawk, na wokrjesnej synodze w Budyšinje dnja 23. 3. 1953 krótko rozprawjeć wo cyrkwinskim žiwjenju w serbskich wosadach. To je so stalo něhdze na tajke wašnje:

„Tudy so jenož jedna wo wosebite serbske cyrkwinske žiwjenje, nic wo to, štož so w druhich wosadach tež namaka. Z 33 wosadow Budyskeho cyrkwinskeho wokrjesa je 18 serbskich wosadow (je 4 sakskich w druhich eforijach). To je: Bart — Budyska Michalska wosada — Huska — Hodžij — Hrodžišćo — Budestecy — Hućina — Budyšink — Klukš — Rakocy — Łupoj — Malešecy — Minkal — Njeswaćid'o — Poršicy — Chwaćicy — Wujězd a Wjelečin. W někotrych bydli mało Serbow (na př. w naposledku mjenowanymaj), w druhich wjac abo wjele. Ličić a statistisce zwěšćić, kak wjele to je, njehodži so. Tež njesmemy kemšerjow ličić a přirunać. To budže přeco wopak! Jako 1947 na přernim serbskim cyrkwinskim dnju w Bukecach němski farar w serbskej wosadze — wón nětko wjac mjez nami njeje — spytaše so přećiwo porjadnym serbskim kemšam wuprajić, dokelž njebychu tak wopytane byle kaž němske, běže naš knjez krajny biskop D. Hahn, kiž jemu tajke zakaza, dokelž w Božim kralestwje njeje ženje ličba wažna. Hdyž staj dwaj abo tři, dwaceći abo třiceći, dwě sčě abo tři sta, kiž sebi připowědanje a dušowpastyrstwo w serbskej maćeršćinje žada, ma so po tym mčić!

W někotrych wosadach so serbske Bože služby kóždu njedźelu wotměwaju (wězo tež němske), w druhich kóždu druhu abo třecu njedźelu, w druhich jónkróć w měsacu a na rěčnych časach,

Džěsci z psyčkom

Ludwig Richter

w druhich (we Wujězdze) druhdy abo jenož serbska spowědź (we Wjelečinje). Serbskich duchownych mamy w 15 wosadach Budyskeho wokrjesa.

Samo wo to so rozumi, zo dwurěčne zastaranje wosadow sebi wjac prócy a časa žada; z tym njechamy so chwalić, ale na to pokazać směmy hižom. Mjez druhim je mi dwoje wažne: 1. W serbskich wosadach fararja husćišo ke chorym a mrějacym wołaja, zo by jim Bože wotkazanje dal. Za někotreho stareho abo choreho Serba je njeznjesliwa myslička, dyrbjez wumrjeć bjez woprawjenja. 2. W serbskich wosadach namaka so dobry misioniski duch. Misioniske dary a kolekty su spokojace. W 16 serbskich wosadach je so 1952 4157,75 hr. zběralo (najwjac w Barće, mjenuje 650,— hr.; hišće wjac pak w Bukecach, kotrež pak w Budyskim wokrjesu njeleža, mjenuje 660,— hr.).

Na kóncu je hišće něšto prajić wo hibanju serbskich cyrkwinskich dnjow, kotrež so kóžde lěto w serbskej wosadze wotměwaju. A při tym njeskutkujemy po němskich ewangelskich cyrkwinskich dnjach, zo bychmy je jim jenož podobowali; ně. Serbske cyrkwinske dny mějachmy do němskich cyrkwinskich dnjow! Přerni bě 1947 w Bukecach, druhi 1948 we

Wólby cyrkwinskich předstejerjow

Ja wěm, zo do mojeje cyrkwinskeje služby přede wšěm slušatej moje a mojeho doma přiikladne wobdźělenje na cyrkwinskim žiwjenju mojeje wosady a moje samsne prawe křesćijanske žiwjenje.

Tole słuša, kaž hižom w poslednim čisle wozjewichmy, do slubjenja cyrkwinskeho předstejerja. Tuž je njemóžne, zo sej wosadni někoho do cyrkwinskeho předstejerstwa wuzwola, kotryž snano lědma jónkróć wob měsac kemši přińdže, njech ma tež dobre a znate mjeno. Přjedy, hdyž wšitcy porjadnje kemši chodžachu, móžeše so po česći a nahladnosći mjez wšěmi muskimi wosady wuběrać. Džensa dyrbymy so na kemšach rozhladować, što tam naj-

Wulkich Ždžarach, třeci 1949 w Njeswaćidle, štwórty 1950 we Łazu, pjaty 1951 w Klukšu, šesty 1952 we Wochozach, a sedmy budže — da-li Böh — 6. a 7. junija w Hodžiju. Runje w Hodžiju, starym biskopowym městnje, wočakamy wopyt biskopow.

Nam naležuje, serbske wosady na prawe wašnje zastarować z biblijami, ze spěwarskimi, z katechizmami, z bibliskimi stawiznami. Na wšěm so džě'a. Dokelž serbskich fararjow, kotřiž maju tute džělo wukonjeć, njeje wjele, je to dalša próca za duchownych, kiž su w serbskim konwenće zjednoćeni.

Přeco zaso so někotři Němcy ptašeja, čehodla je docyla trjeba serbske Bože služby atd. wotměwać, dokelž Serbja tola tež wšitcy němsce rozumja! A na to mamy prajić: Hdyž so prócujemy wo zastaranje wosadnych w maćeršćinje, so to njestawa, dokelž mamy tak wjele chwile, dokelž chcemy staru dobrou tradiciju hajić, dokelž někajku narodnu mysl zastupujemy, ale jenož tohodla, dokelž wěmy, zo Bože s'owo w maćeršćinje cyle hinak do wutroby dže a zo paćerje w maćeršćinje spěwane cyle hinak z wutroby wuchadžeja hač w němskej rěči.

Potajkim, tudy so jedna wo woprawdže cyrkwinsku naležnosć, k tomu mamy dušowpastyrsku a ludowo-misionisku přičinu. La.

swěrnio chodži a mjez nimi sej svojich nowych předstejerjow wuzwolić. Hač sej po tutej zasadze nětk we wšěch wosadach starych znowa wuzwola? Njesluša někotražkuli swěrna kemšerka do cyrkwinskeho předstejerstwa?

Hdyž na město Judaša Išariota noweho wuzwolichu (Jap. Skutki 1, 16—26), wuběrachu mjez tymi, kotřiž su „cyl čas při nich byli“ a kotřiž su „swědcy Chrystusoweho stanjenja z morwych“.

To bě potajkim jim wažne a ma tež nam wažne być, zo so do cyrkwinskich zastojnstwow wuzwola swěrn křesćijenjo, kotřiž maju swoje nazhonjenje we wěrje, kotřiž móžeja swědcy być, zo je naš Knjez stanyl a je mjez nami hač do kónca swěta. W.